

ผนวก ค

ประวัติและโครงสร้างสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ

ประวัติความเป็นมา

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินงานความร่วมมือกับต่างประเทศมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง แต่ได้หยุดชะงักไปในช่วงสงคราม ต่อมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการได้การติดต่อกับต่างประเทศอีกครั้งหนึ่ง แต่งานด้านติดต่อกับต่างประเทศในขณะนั้นยังไม่มีกองหนึ่งกองใดรับทำหน้าที่โดยเฉพาะ หลังจากที่ทำหทารพันธมิตรออกไปจากประเทศไทยแล้ว ได้มีองค์การต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือประเทศไทยมากยิ่งขึ้น เช่น องค์การบริหารวิเทศกิจสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย หรือยูซอม (USOM) มูลนิธิการศึกษาตามรัฐบัญญัติฟูลไบรท์ (Fulbright) นอกจากนี้ยังมีองค์การระหว่างประเทศเกิดขึ้นอีกมากมายที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทย โดยเฉพาะที่กระทรวงศึกษาธิการติดต่อด้วยมากที่สุดคือ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization หรือเรียกชื่อย่อว่า ยูเนสโก (UNESCO))

เมื่อปรากฏว่ากิจการด้านต่างประเทศได้เพิ่มปริมาณมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงดำริให้จัดตั้งกองพิเศษเพื่อทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศและรับรองชาวต่างประเทศขึ้นโดยตรง ในที่สุดได้มีประกาศพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีและสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2491 ตั้งกองการต่างประเทศ ให้สังกัดในสำนักงานปลัดกระทรวง โดยมี ม.ล.มานิจ ชุมสาย เป็นผู้อำนวยการกองเป็นคนแรก และได้แบ่งงานเป็น 3 แผนก ดังนี้

1. แผนกองค์การต่างประเทศ
2. แผนกข่าวสาร
3. แผนกการศึกษาต่างประเทศ

4. ต่อมาในปี พ.ศ.2494 ได้มีประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีและสำนักงานปลัดกระทรวงในกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2494 ตั้งแต่วันที่ 5 กันยายน พ.ศ.2494 จากผลแห่งการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ปรากฏว่ากองในสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ คือกองการต่างประเทศ ได้รับการเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นกองการสัมพันธ์ต่างประเทศ และในปี พ.ศ. 2521 ได้แบ่งงานออกเป็น 4 ฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายองค์การต่างประเทศ
2. ฝ่ายข่าวสารและวิชาการ
3. ฝ่ายการศึกษาต่างประเทศ
4. ฝ่ายประสานงาน (ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นฝ่ายประสานงานและการประชุมนานาชาติ เมื่อ พ.ศ.2528)

กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ ทำหน้าที่ประสานงานด้านการต่างประเทศทั้งหมดของกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นศูนย์กลางติดต่อราชการระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกับรัฐบาลแลหน่วยงานต่างประเทศอีกมากมาย ในขณะนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้รับความช่วยเหลือในการปรับปรุงการศึกษาจากองค์การยูเนสโก และจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นยังได้รับความช่วยเหลือจากองค์การนานาชาติ รัฐบาลต่างประเทศและองค์กรเอกชนอื่น ๆ อีกด้วย

กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ ได้ส่งเสริมพัฒนาความร่วมมือกับต่างประเทศทั้งในกรอบพหุภาคีและทวิภาคี ซึ่งโครงสร้างและบุคลากรของกองการสัมพันธ์ต่างประเทศได้รับการพัฒนาโดยลำดับจนถึงปัจจุบัน แต่เนื่องจากปัจจุบันมีกรอบความร่วมมือใหม่ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการปรับโครงสร้างใหม่อีกครั้งหนึ่ง ตามที่ได้มีการประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 7 กรกฎาคม 2546 และตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จึงมีการเปลี่ยนชื่อจากกองการสัมพันธ์ต่างประเทศ เป็น "สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สต.สป.)" เพื่อจัดระบบงานใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลเรื่อง การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

หน้าที่ความรับผิดชอบ

นอกจากการปฏิบัติงานประจำเช่นกองหรือสำนักงานอื่น ๆ แล้ว สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศยังทำหน้าที่เป็นสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) และยังเป็นสำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีมีโอ) อีกด้วย โดยผู้อำนวยการสำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ ทำหน้าที่เป็นเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยฯ สหประชาชาติ อีกตำแหน่งหนึ่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงสมัยนายจรูญวงศ์สายัณห์ เป็นปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2517-2520) จึงได้แต่งตั้งให้รอง

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการฝ่ายต่างประเทศดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติ และ
ผู้อำนวยการกองการสัมพันธ์ต่างประเทศดำรงตำแหน่งรองเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติ อีก
ตำแหน่งหนึ่ง